

Emberi arcok

Az arcfelismerési zavar I.

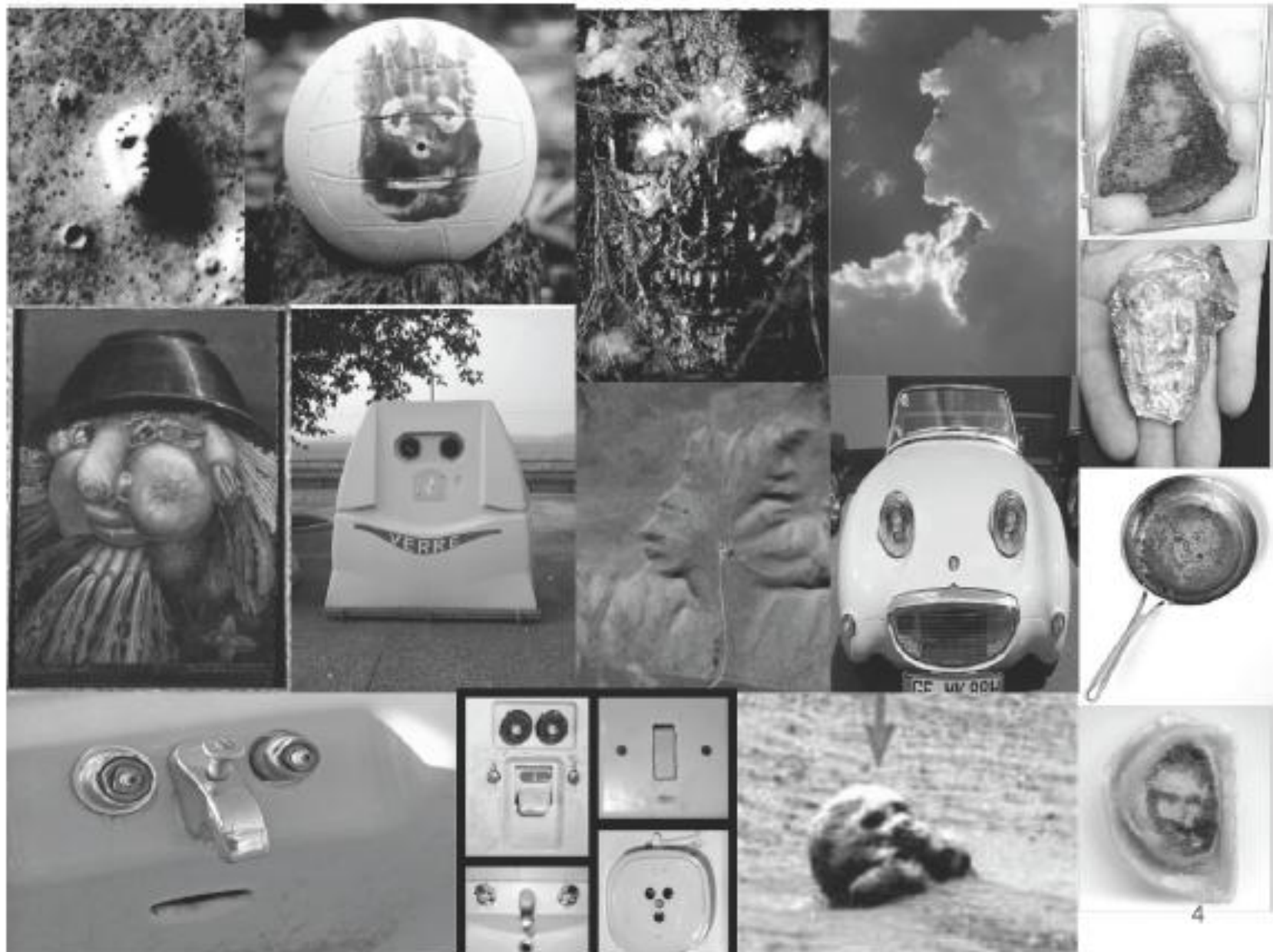

Óra	Időpont	Téma
1.	február 7.	Óramegbeszélés ✓
2.	február 14.	Az arcok speciálisak (?), korai modellek, arcok reprezentációja ✓
3.	február 21.	Fejlődési adatok ✓
4.	február 28.	Az arcon tükröződő érzelmek ✓
5.	március 7.	Szociális aspektusok (tekintet iránya, nem, kor, attraktivitás) ✓
6.	március 14.	1. Zárthelyi dolgozat ✓
7.	március 21.	Az arcok idegi reprezentációja - elektrofiziológia ✓
8.	március 28.	Az arcok idegi reprezentációja – képkeltő eljárások ✓
9.	április 4.	Az arcfelismerési zavar I.
10.	április 11.	Az arcfelismerési zavar II., fejlődési rendellenességek, pszichiátria és arcok
11.	április 18.	Alkalmazások és érdekességek
12.	április 25.	TTK Dékáni Szünet
13.	május 2.	2. Zárthelyi dolgozat
14.	május 9.	Javító-/Pótló ZH alkalom

Az emberi arc

- Szociális lények vagyunk
- Az arcok nagyon fontosak számunkra
- Körülvesznek minket
- Rengeteg tulajdonságot hordoznak
  - Nem, kor, érzelem, rassz, szimpátia, ismerősség

Hajlamosak vagyunk mindenben arcokat látni!

irect

www.1000places.co

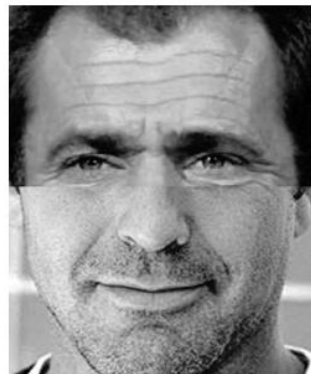
Mi fontos a felismerésben?

- Az azt alkotó részek, elemek **(komponens/vonásinformáció)** – 1-2 speciális esetet leszámítva ez ritkább!
- Nem tudjuk, az **EGÉSZ KONFIGURÁCIÓ EGYÜTTESEN VEZET A FELISMERÉSHEZ!**

További Érvek a konfigurális feldolgozásra

- Harmon (1973) – képdegradálás még
vezethet felismeréshez

- Yin (1969) – felfordított arcok felismerése nehezebb
- Egészleges/holisztikus feldolgozást támogatja: „összetett arc” hatás (Young és mt sai, 1987) – a részek nagyon erősen integrálódnak egészszé!

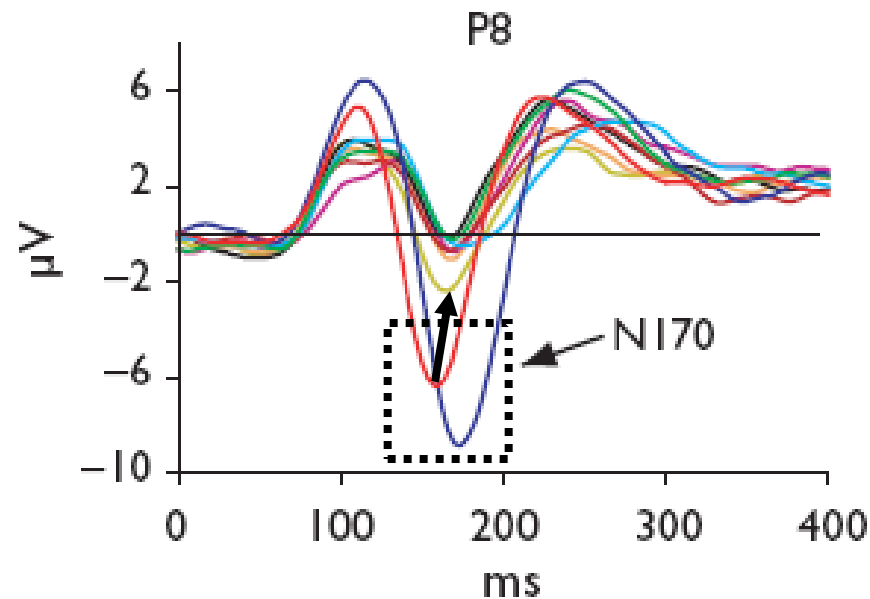
Thatcher – illúzió (Thompson, 1980)

Fordított állású arcban nehéz észrevenni az egyenes állású szemeket és szájat – visszafordítva azonnal feltűnik a gond.

Idegi korrelátumok – EEG, EKP

- N170
  - FIE (felfordítási hatás)
  - Arc-specificitás (kategória-szelektivitás)

Egy újabb érv a speciális jelleg mellett

- Neuropszichológia
  - **Disszociáció**, kettős disszociáció
  - Mivel létezik **tárgyagnózia**, és létezik **arcfelismerési zavar**, így az arcok szükségszerűen egyediek és nem egy a sok tárgykategória közül!

Prozopagnózia

Történeti háttér

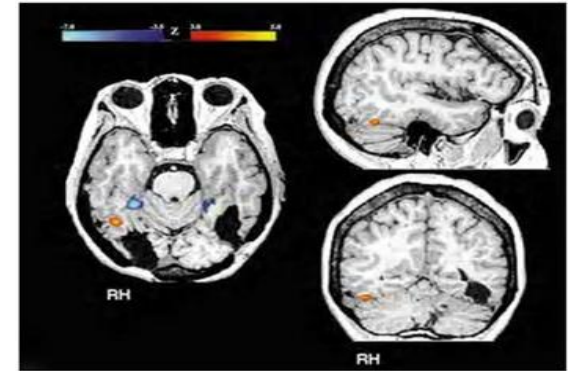

- Prosopon (arc, görög) és agnosia (nem ismerni)
- A zavar **erőssége változó** lehet
- XIX. sz.: **Quagliano** – agyvérzéses beteg leírása, akinek színészlelési nehézsége van, elhanyagolja a bal látótérfelet és gondjai vannak arcok felismerésével is
- 1947: **Bodamer** – 3 világháborús sebesültet ír le
  1. „S”: időlegesen elveszítette látását, majd rossz érzelmek, identikum felismerésében és emberi és állati arcok megkülönböztetésében
  2. „A”: egyedül Hitler arcát ismerte fel
  3. „B”: sérülése után egy hónappal valahogy minden arcot kicsit torznak látott
- Oliver Sacks: **A férfi, aki kalapnak nézte a feleségét**
  - Feleségét és diákjait is csak hangjukról vagy mozgásukról ismerte fel

Háttér

- TBI, stroke
- **Differenciáldiagnózist** igényel
  - **Perceptuális képességek**
    - Látás
      - Élesség
      - Kontraszt
      - Perimetria
    - Tárgyagnosia
  - **IQ**

Memória

- szokásos WM tesztek
  - DS
  - bDS
  - Word list

Asszociatív v. másodlagos deficit?

– Diszkonnekció – csak név nem ugrik be, v. egyáltalán nem emlékszik?

Egyéb funkciók

- képzelet – mentális forgatás
- figyelem – keresés

- Az eddig ismertetett esetek háttérében valamilyen **agyi sérülés vagy fertőzés** állt
- Már a hetvenes években is leírtak olyan esetet, amikor ilyen **külső behatás nélkül is** felismerési nehézségei voltak a személynek
- **egyéb** vizuális, és emlékezeti **funkcióik épek!**
- Finom megkülönböztetésekre képesek, és az esetek többségében **jól DETEKTÁLNAK** arcokat! – vannak eltérések

Felismerhetők?

- Általában **nem** „buknak le”
  - „napszemüveg-**szakértő**”, kiegészítő-leltár
- Ok:
  - eleve keveset járnak **társaságba**
  - nagyon jól **kompenzál**nak
- **Mire támaszkodnak?**
  - Külső jegyek
  - Egyedi jellegzetességek
  - Egyéb modalitásból származó információ
  - Esetleges felismerésük erősen kontextus-függő

Magyarázatok a fel-nem-ismerésre

- Kennerknecht, 2008: **3 altípus van**
  1. Magyarázkodó („Ne haragudj, elgondolkodtam!”)
  2. Elkerülő (nem jár társaságba)
  3. Kompenzáló (lásd előbb) – folyamánya: egy terület szakértőivé válhatnak
- Ha „lebuknak”, akkor azért, mert **keveset néznek az emberek szemébe, máshogyan néznek, nem szólítanak a nevünkön, az öltözékünk és kiegészítőink nagyon elvonják a figyelmüket.**
- Látszólag nagyon **figyelmesekek a változásokra.**

A zavarok csoportosítása

- **Szerzett** versus **genetikai** eredetű (fejlődési)
- Előbbi nagyon ritka, utóbbi kb. 2%-os prevalenciával van jelen (Kennerknecht et al., 2006, 2007)
- Barton (2003): **apperceptív** versus **asszociatív** formák
  - **Apperceptív**: képtelen egy hatékony észleletet formálni, az arc vizuális érzékelésének legalapvetőbb szintjeivel vannak problémái
  - **Asszociatív**: az arcot észleli, detektálja, 1-2 identikumtól független információt is feldolgozhat, de a látott archoz nem tudja hozzáasszociálni a tárolt arcot, annak ismerőségét (FRU sérül)

Prosopagnosia

**Veleszületett
v. fejlődési
(DP, CP)**

**Szerzett
(AP)**

**Kialakulás
oka**

Elszigetelt

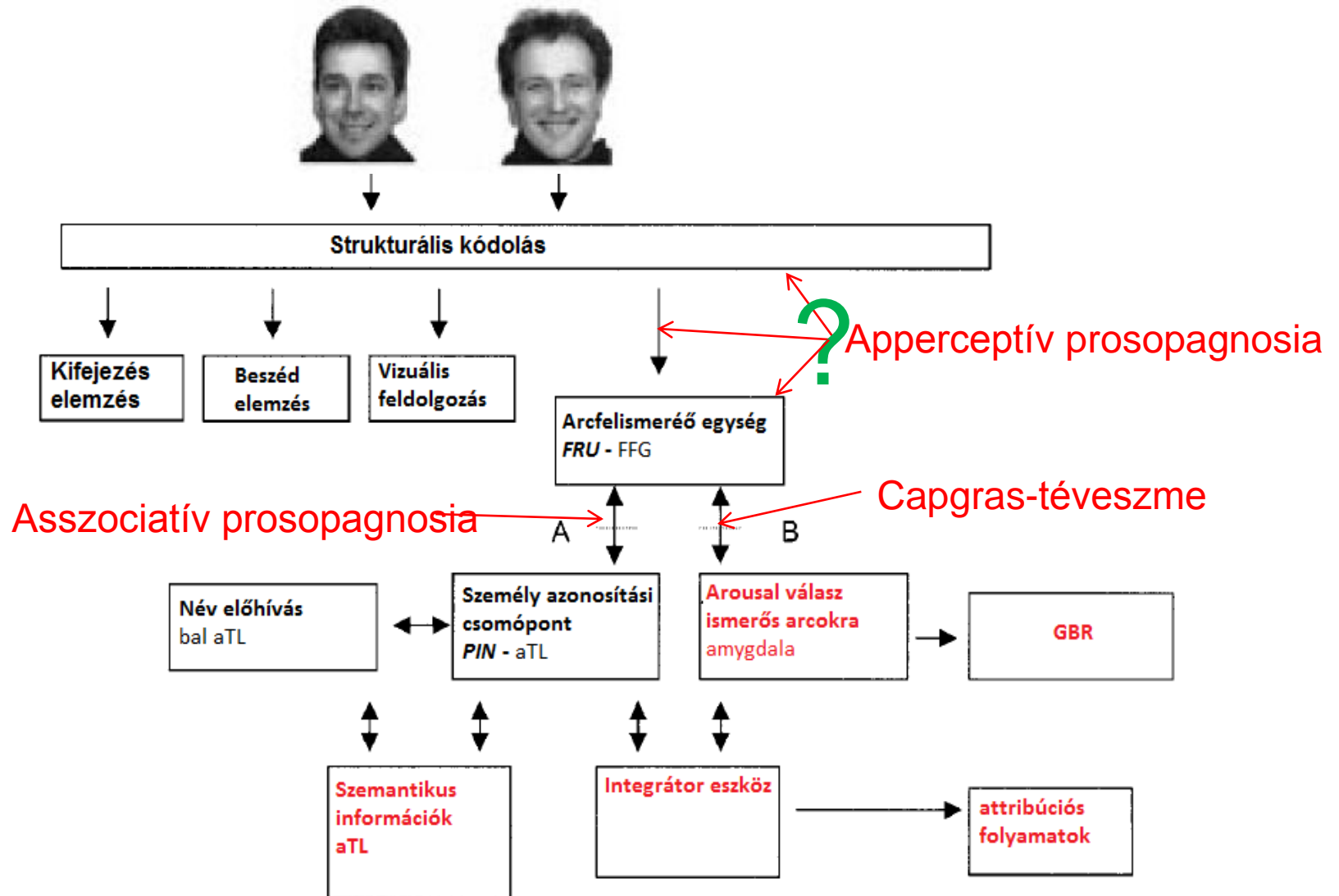
Örökletes
(HP)

**Funkcionális
csoportosítás**

Apperceptív

Asszociatív

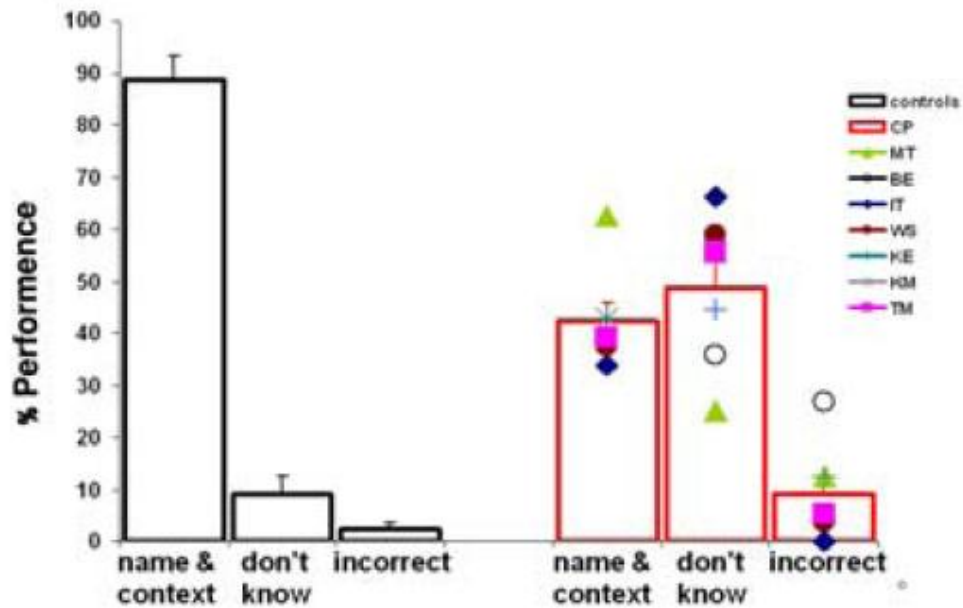
A prosopagnosia az arcfelismerés funkcionális modelljében

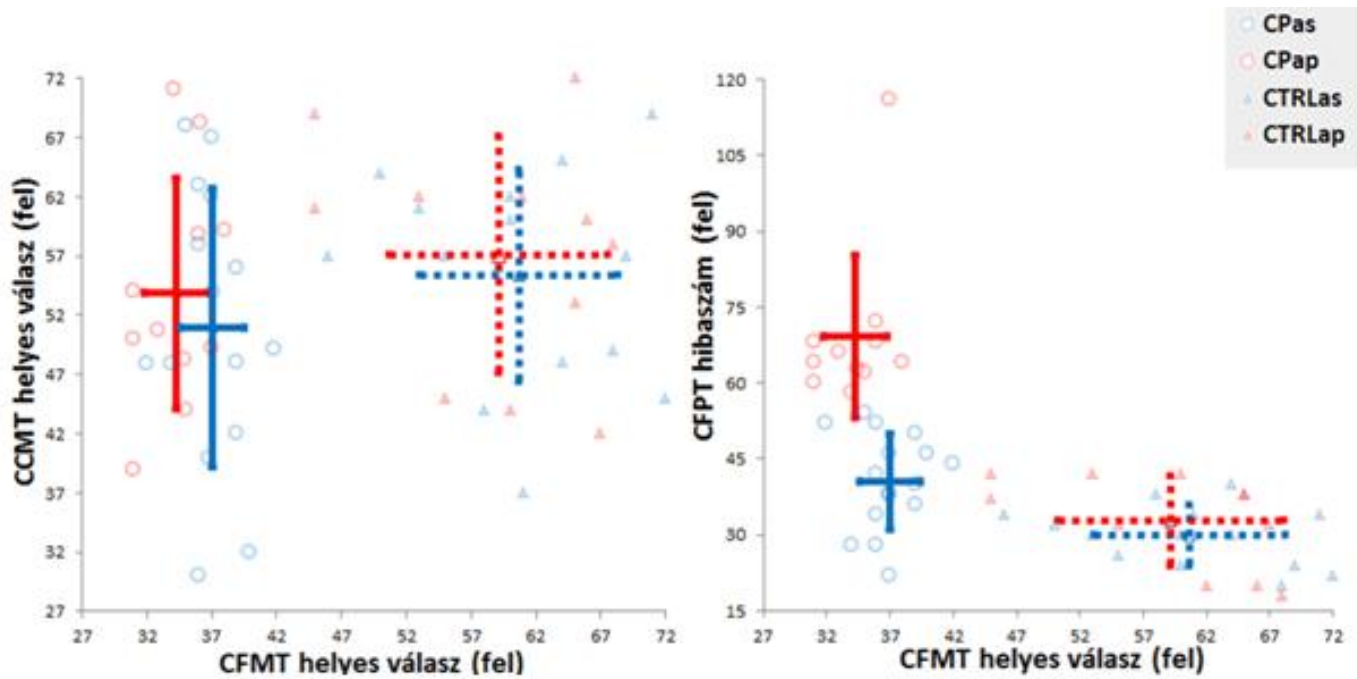
Viselkedéses profil

- Bárhogyan is csoportosítunk, mindegyiküknek a **felismeréssel van gondjuk**, emiatt teszteléshez számukra ismert arcokat használnak
- **híres arcok felismerése 40%**, míg utólagos kikérdezéskor majdnem mindegyiket ismerik/tudnak hozzá információt kötni (Behrmann et al., 2005, Avidan et al., 2009)
- **nem tudnak az arcokról elegendően precíz és hatékony reprezentációt létrehozni**
  - **szemantikus információk későbbi elérése** ezért **nehézkés/lehetetlen**

a. Recognition of famous faces

Spektrum - alcsoportokkal

Szemmozgás mintázat

- egyedi
- E mentén eltérnek a szerzett és genetikai eredetű esetek
  - Szerzett: száj környéke
  - Genetikai eredetű: külső jegyek (nyak, haj, áll)

PS

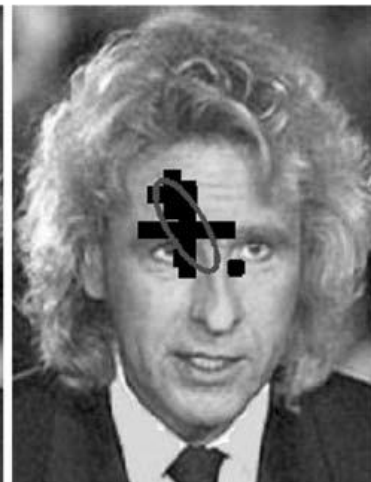
Controls

Prosopagnosic

Control Subject

Érzelem-feldolgozás

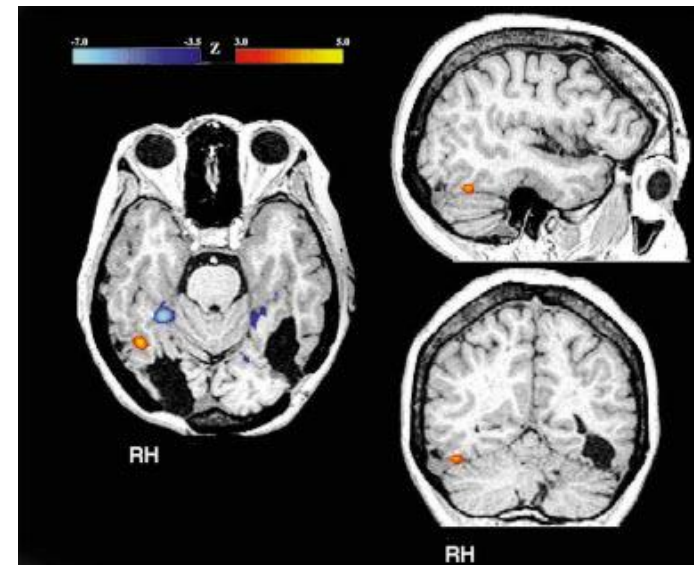
- Eltérések a két csoportban
  - Morfolt arcokról alapérzelem detektálása a feladat
  - Genetikai eredetű: még nagyon nehezen felismerhető esetekben is jól teljesítenek
  - Szerzett: nagyon egyszerű esetekben is sérült mintázat
  - DE: ennek ellentmondó eredmények is ismertek!
- Működik-e a Valentine-elmélet?
  - Tesztelése: adaptációs paradigmákkal
  - Genetikai normál, míg szerzett esetek sérült mintázatot mutattak
  - De akkor miért rosszak a genetikai eredetű személyek?
    - Talán, mert a térben vonásalapú kódolást folytatnak
    - DE ...

Rejtett felismerés

- Kimutatták, hogy számukra ismert arcok esetén tényleges felismerés hiányában is jobban teljesítenek (pl. same – diff feladatban)
- Pszichofiziológiai mutatók is alátámasztják ezt
  - Megemelkedett bőrellenállás
- Egyéb jelek
  - Kiváltott válaszokban is tükröződik pl.

Idegi reprezentáció - strukturálisan

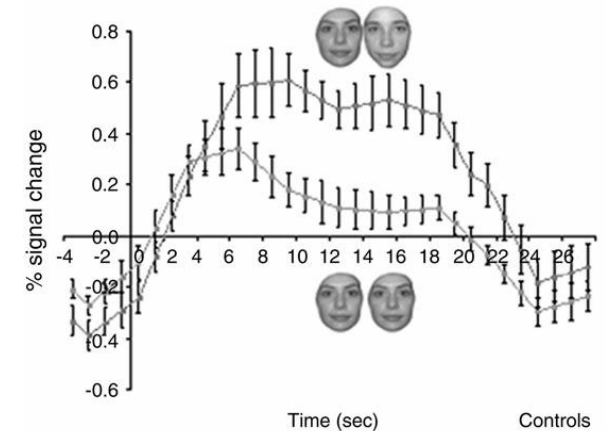
- Szerzett esetben „könnyű dolgunk van”
  - Általában jobb oldali OT sérülés (vagy mindkét oldalt érinti), főként a Mag rendszer valamelyik állomását érinti
  - A legismertebb P.S.:bal FFA és jobb OFA
- Genetikai eredetű zavar
  - Jobb FFA térfogatcsökkenés
  - Megnövekedett MT
  - DTI: kevesebb összeköttetés FFA és temporális/frontális lebeny között

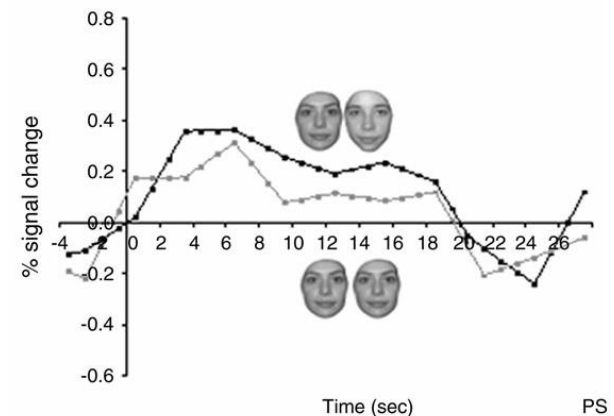
Funkcionális eltérések

- Fordított helyzet, szerzett esetben ugyanis nagyrészt nincs meg az a terület, amit vizsgálni kéne
- Azért a remény hal meg utoljára: szomszédos területek veszik át a funkciót
- Válaszgörbe lefutása atipikus
- Genetikai eredetű esetek: nagyon heterogén társaság!

A. BOLD response to faces in the rMFG of controls

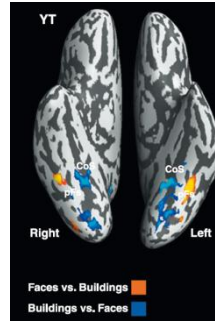
B. BOLD response to faces in the rMFG of PS

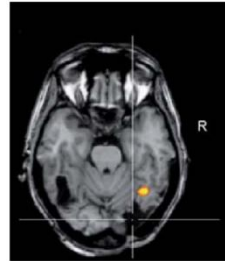
Arc-szenzitivitás prosopagnosiában – (funkcionális) képkotás

- **Y.T.:** kisebb térfogatú a jobb temporális lebeny

(Bentin és mtsai., 1999), de
arcszenzitív a mag
(Hasson és mtsai., 2003)

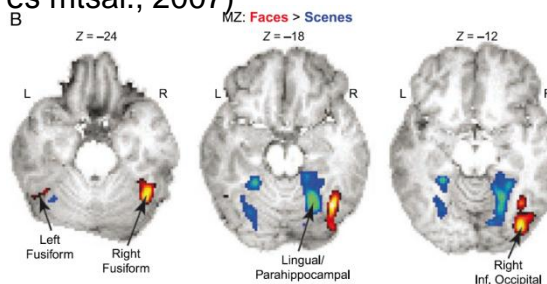

- **PS:** jobb OFA sérülés ellenére jobb FFA arcszenzitív (Prieto és mtsai., 2011)

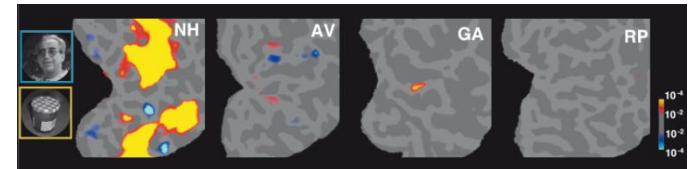

- **6 DP-ás; normál arcadaptáció** (Avidan és mtsai., 2005; Avidan és Behrmann, 2009)

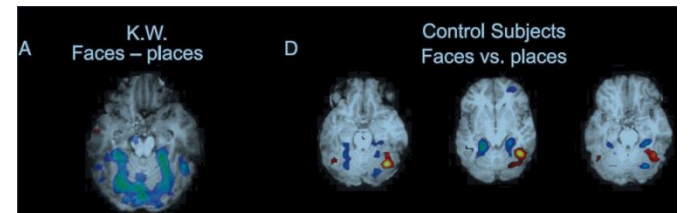
- **MZ:** (DeGutis és mtsai., 2007)

- **3 DP-ás: nincs arcszenzitivitás** (Hadjikhani & deGelder, 2002)

- **KW:** nincs arcszenzitivitás (Bentin és mtsai., 2007)

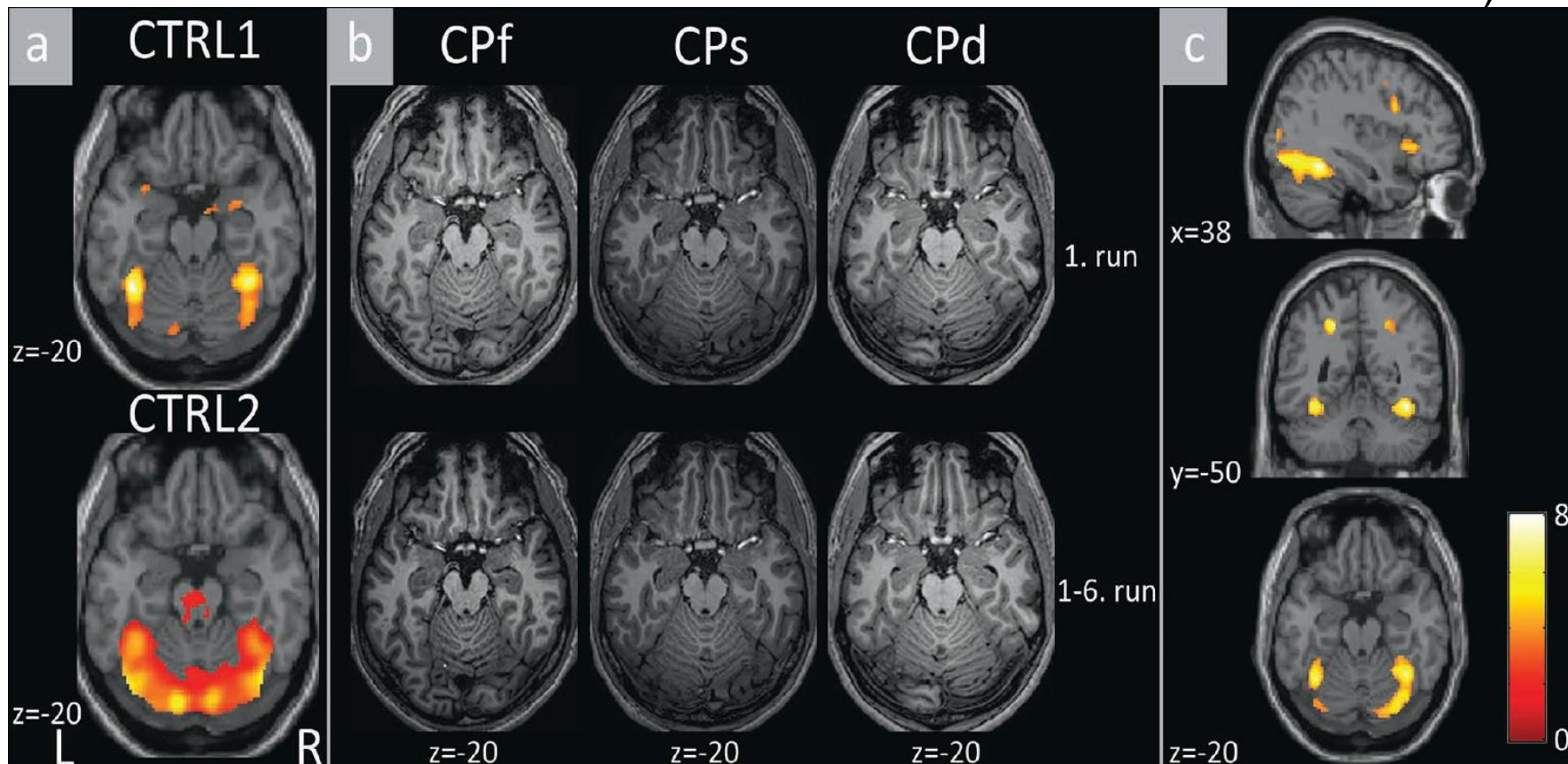

- **6 DP-ás: FFG (csökkent) térfogata korrelált a felismerési teljesítménnyel** (Behrmann és mtsai., 2007)

1. vizsgálat - teljes agy-elemzés

Arc vs. nem arc

CTRL vs. CP (Arc vs. nem arc)

Elektrofiziológia – szerzett esetek

- N170 nem arc-szelektív
- N400 és P600 (ismerősségi komponensek): nem tükröződik rajtuk, hogy ismerték-e a bemutatott személyt vagy sem
- Néha volt rejtett felismerés (P300), igaz, hogy később jelent meg
- Dalrympe et al., 2011: csak akkor marad arc-szelektív az N170, ha a Mag rendszernek legalább két területe ép

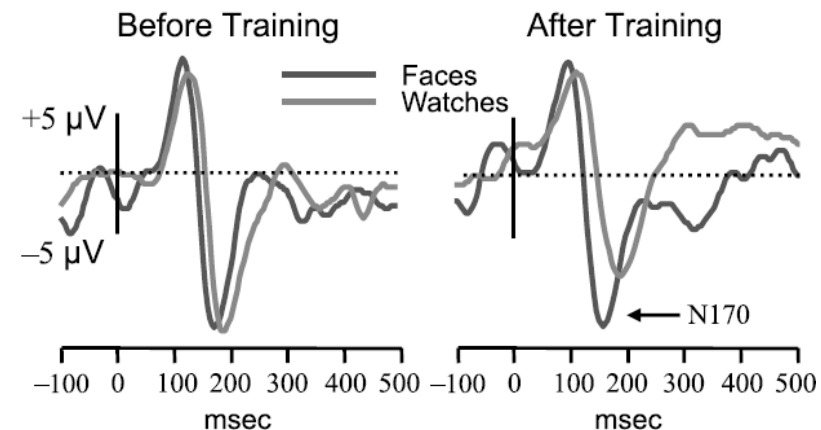
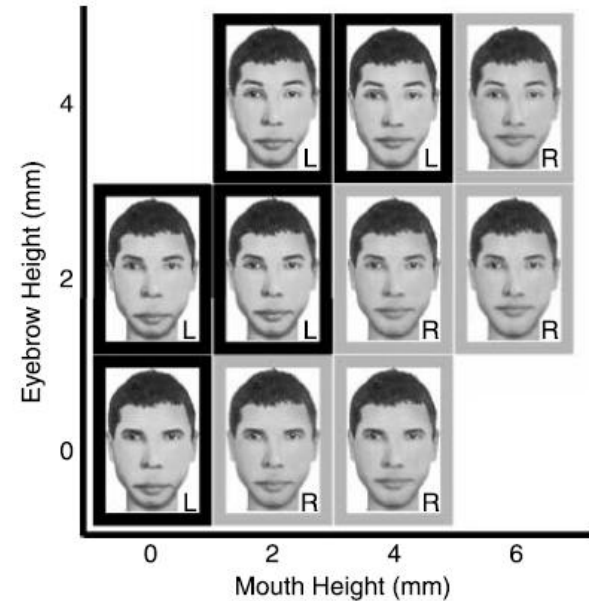

Elektrofiziológia – genetikai eredetű zavar

- N170 nem arc-szelektív, de amiatt, mert nem-arc ingerekre is nagyobb a válasz
- Nem a strukturális kódolás hiányzik, hanem a specifikus jelleg!
- Minnebusch et al., 2007: nagyobb N170 karikatúrákra, tehát az arcok közötti különbségek bekódolása nem kellően hatékony

Fejlesztés?

- DeGutis et al., 2007: 14 hónapos tréning, feladat: arcok téri konfigurációjának megkülönböztetése
- Tréning végére kontrollszerű teljesítmény és N170
- fMRI: OFA – FFA kapcsolat megerősödött
- Feketeleves: tréning elhagyása – leromlott, újabb tréning – visszatért, rövidebb idő után

Vizsgálati eszközök – vizuális rendszer

- „ahány ház, annyi szokás”

Alacsony szintű vizuális folyamatok

- perimetria
- kontraszt-szenzitivitás
- luminancia-diszkrimináció
- Navon
- Stereo-látás
- Figura-háttér
- gestalt

Magasabb szintű vizuális folyamatok

- BORB
- BENTON
- kategórián belüli felismerés
- Boston Naming
- Doors & People vizuális altesztek

Arc-specifikus folyamatok

sérülés lokalizáció strukturálisan és funkcionálisan

- Kérdőívek
  - Híres arc teszt
  - Identitás illesztés
  - Felfordítási hatás
  - Azonosítás
  - diszkrimináció
- **BFRT**
  - **WFRM**
  - **CFMT**
  - **CFFT**
  - CFPT
  - **PFPB**
  - FEEST
  - **Szemek**
  - TAB

  - **D&P**
  - RVMT

Óra	Időpont	Téma
1.	február 7.	Óramegbeszélés ✓
2.	február 14.	Az arcok speciálisak (?), korai modellek, arcok reprezentációja ✓
3.	február 21.	Fejlődési adatok ✓
4.	február 28.	Az arcon tükröződő érzelmek ✓
5.	március 7.	Szociális aspektusok (tekintet iránya, nem, kor, attraktivitás) ✓
6.	március 14.	1. Zárthelyi dolgozat ✓
7.	március 21.	Az arcok idegi reprezentációja - elektrofiziológia ✓
8.	március 28.	Az arcok idegi reprezentációja – képkeltő eljárások ✓
9.	április 4.	Az arcfelismerési zavar I. ✓
10.	április 11.	Az arcfelismerési zavar II., fejlődési rendellenességek, pszichiátria és arcok
11.	április 18.	Alkalmazások és érdekességek
12.	április 25.	TTK Dékáni Szünet
13.	május 2.	2. Zárthelyi dolgozat
14.	május 9.	Javító-/Pótló ZH alkalom